

מסורת הש"ס
 א. פסחים ט"א. זבחים י"א. ב. מנחות ט"א. תיובת אמור פי"ו. וראה ספרי בתולדות.
 ג. ירושלמי יומא פ"ב ה"ב.
 ד. יומא לא. ב. חולין כ"ט. א.

גדרות
הכי נמי בכתי' ובמקורות:
התם נמי.
כל הלילה מערב בכתי' ובמקבילות: מערב.
דבר אחר מערב ועד בקר בכתי' ובמקבילות: דבר אחר.

— בעידן [בזמן] הטבה תהא מקטר (מקטיר) קטורת, ולא לאחר מכן. דאי לא תימא הכי [שאם לא תאמר כן] ולא תפרש ש"יקטירנה" שבסוף המשפט אין פירושו איחור זמן, אם כן ההקטרה בין הערב, דכתיב (שנאמר) בה: "ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה" (שמות ל, ח) הכי נמי [וכן גם כן] תאמר דברישא (שבתחילה) מדליק הוא נרות והדר [ורק אחר כך] מקטיר קטורת של בין הערבים? וכי תימא הכי נמי [וכי תאמר כן] הוא כן [כן] ואכן גם בבין הערבים יהיה גם הדין, והתניא [והרי שנינו בבביתא] על הכתוב בתורה: "באהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות מדרתה, כדי שתהא דולקת והולכת כל הלילה מערב ועד בקר. דבר אחר: "מערב עד בקר" — ללמד שאין לך עבודה שכשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד. משמע שהדלקת המנורה היא העבודה האחרונה בסדר עבודת היום במקדש, ולכן על הקטרת להיות קודם לה. אלא מאי קאמר רחמנא [מה אמרה התורה] לנניח — "בין הערבים יקטירנה" ללמד כי בעידן [בזמן] ההדלקה תהא מקטר (מקטיר) את הקטורת, אם כן הכא נמי [כאן בבוקר גם כן] בעידן [בזמן] הטבה תהא מקטר קטורת. זה הסבר שיטת חכמים. ואבא שאול אמר [יכול היה לומר] לך ללישב את הדברים לשיטתו כן: שאני התם [שונה שם] כיון דכתיב [שנאמר]: "יערוך אותו" (שם) ו"אתו" משמעו למעט: דרוקא אותו ולא אחר, ולכן ההדלקה שבערב נעשית בסוף העבודה, לאחר הקטרת הקטורת, אבל בבוקר, שאין מיעוט זה כחכוב, נוהגים כפי הסדר האמור בפסוק. רב פפא אמר תירוק אחר לשתריה בבין המשניות: לא קשיא [שמה]; שכן שתי המשניות ביומא אינן לשיטה אחת, הא [זו] המשנה שבה משמע כי הקטורת קודמת — כשיטת רבנן [וחכמים], הא [זו] שבה מקדימים את הנרות — כדעת אבא שאול היא. על רב פפא מקשים: במאי אוקימתא למתניתין דהכא [במה], כיצד, העמדת את משנתנו [כאן] כרבנן [כשיטת חכמים] ואילו את סדר הדינים בפרק השני הסברת שהוא כשיטת אבא שאול, אימא סיפא [אמר] את סופה של משנה במסכת שלנו (להלן לא, ב): הביאו לו לכהן הגדול ביום הכיפורים את התמיד, קרצו (שחט את רובם של שני הסימנים) ומרק (גמא) בהן אחר את השחיטה על ידו בשבילו, כדי שיוכל לכהן הגדול למהר ולקבל את הדם, ואחר כך נכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות. אם כן אתאן [באנו]. הגענון שוב לשיטת חכמים שהקטורת קודמת לנרות, ואם כן לשיטה זו מגיעים למסקנה תמוהה כי רישא וסיפא [אמצינתה וסופה] של מסכת יומא כשיטת רבנן [וחכמים] ואילו מצינתא [אמצינתה] כשיטת אבא שאול! ומשיבים: אמר לך יכול היה לומר לך רב פפא: אכן, רישא וסיפא [ראשה וסופה] כשיטת רבנן [וחכמים] ומצינתא [אמצינתה] כשיטת אבא שאול. שכיון שאין המשניות ממש צמודות זו לזו, אף שאין צירוף כזה מצוי, הרי הוא אפשרי. ושואלים עוד: כי בשלמא [בניין] ומוכן, כי אביי לא אמר כדברי רב פפא שנימוקו בידו, כי המשך המשניות מסייע לדעתו, ואילו לשיטה זו רישא וסיפא [ראשה וסופה] כשיטת רבנן [וחכמים] ואילו מצינתא [אמצינתה] כשיטת אבא שאול! אלא רב פפא, מאי טעמא [מה טעם] לא אמר כאביי ודחק עצמו להסבר זה? אמר לך [היה יכול לומר] שאף לדעת אביי הסבר זה דחוק הוא, כי לדעתו: תנא ברישא [שונה בתחילה] דין הטבת שתי נרות שהוא מאחר יותר, והדר [וחזר] בשנה המביאה סדר הטבת חמש נרות שהוא מוקדם להטבת שתיים? ולכן מוטב להסביר שהדבר כרוך במחלוקת, מלהעמיד בדרך זו. ואביי שאינו חושש לקושי זה אומר כי מה ששינוי במשנתנו מה היה הכהן הגדול עושה כל שבעה, אורויי בעלמא [הואהא כללית בלבד] הוא דקא מורי [שהוא מורה] על הדברים שעשה, בלא למנותם כסדרם, וסדרא הא הדר תני ליה [נאת הסדר הרי חזר ושנה אותו] כראוי, ולא הקפיד על כך בתחילה.

מערב עד בקר — ננרות כמיז "יערוך אותו אהרן ועניו מערב עד בקר". תן לה — למנורה מדת שמן כלי שמהא דולקת כל הלילה, ושערו חכמים מלי לוג ללל נר וגו, יש זו כדי להדליק כל הלילה של תקופת טבת, ואם יומיר כקלמה — יומיר. אין לך עבודה שכשרה — ללומר לך לך עבודת יום כשירה אחר הדלקת, דרשיה הכי: אותו מערב ועד בקר, ולא אחר מערב עד בקר. דכתיב אותו — כדפרישית, ועל כהן צעמן הדלקה מהא מיקטרה קטורת קאמר, אכל שמייה, בסדר משמעו של מקרא סדר העבודה: כשיטתו, והדר יקטירנה. רב פפא אמר לא קשיא — סדר יומא אסדר יומא וכי בטענת שמי נרות, הא דמן קטרת גרישא — רבנן, והא דמן נרות גרישא — אלא שאלו למתניחין דהאב — דפירקא קמא (יד, ב). פייס — דמתניחין דפייסות, הטענה בפרק שני (כה, ב), דקמי קטרת לנסוף לנשא. אימא סיפא — דסדר יומא קמי פירק שלישי (לא, ג): הדין לו את המנורה לכהן גדול ביום הכיפורים. קרצו — חתכו, חתך זו הכשר שמייה כיוצא שנים, ולא כולן, לפי שזריך הוא עלות למהר ולטול מורק לקבל הדם, שכל עבודת יום הכיפורים אינה כשירה אלא זו. להיטיב את הנרות — ועל כתיב בשמים האחרונות קאמר, לילכא למאן — דלמר קטרת קודמת למשח הנרות. רישא וסיפא — דסדר יומא רמן וכו' נתייב, [דכל מסכת זו כמעשה אחת, שמשוקה כולה בסדר כמות שני הפסוקים קדוין והולין]. תנא ברישא וכו' — [אמצינתה], דלוקי אפי ממתניחין דפרק קמא בטענת שמי נרות, ודפירק שני בטענת ממש נרות. ואביי אמר לך — האי דפרק קמא, דקמי כל צענת הימים הוא זורק כו' — לאו כיון הכיפורים קל, ולא קפיד אסידרא, אלא לזרזי עעלמא מיירי, ונולמדת שזריך כהן גדול להיות עסקו בעבודה כל שבעה כדי שיהא רגיל ומוזמן זה ביום הכיפורים, וסדרא דיומא הדר תני לה, לכן שנה פירק שני הטבת ממש ופירק שלישי שנה הטבת שמי.

הוספות

בעידן הטבה תהא מקטר קטורת — תימה לי: אמאי לא קאמר "בהיטיבו את הנרות" — היינו חמש נרות, ואחר כך "מקטיר" דבקטורת מפסיק להו! ויש לומר: משום דרשינן לקמן בפרק שלישי (לא, ג) "בבוקר בבקר בהיטיבו" — חלקיהו לשני בקרים, פירושו חמש נרות לחודיהו ומפסיק, והדר שתי נרות. ואם כן בהיטיבו הנרות מיירי ממי בשתי נרות. ועוד יש לומר: דשינויא דמשני עדיפא ליה, דמייתי ראהו לדבריו, בדקאמר דאי לא תימא הכי: אימא סיפא הביאו לו את התמיד קרצו כו' — תימה לי: אמאי פריך מההיא דפרק שלישי (לקמן לא, ב)? לפירך מההיא דפרק שני גופא, דקמי (כה, א): מי שוחט מי זורק, והדר מי מדשן מנחה הפנימי והמנורה. ואבא שאול סבירא ליה לקמן, פרק "אמר להם הממונה" (לא, ג) גבי אביי מסדר מערכת ואליבא דאבא שאול דדישון מנחה הפנימי קודם להטבת חמש נרות, והטבת חמש נרות קודם לדם התמיד; ויש לומר: דילמא רב פפא פליג עליה דאביי, וסבירא ליה אפילו לאבא שאול דם המנחה ברישא, והדר דישון מנחה הפנימי. אורויי בעלמא דקא מורי וסידרא הדר מתני לה — אין להקשות: כיון דלא

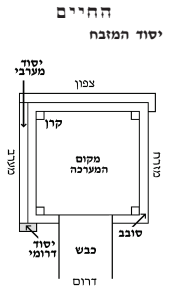
אמר כי מוטב לפרש לפי "תרי טעמי" ולא לפי שתי שיטות (מצפה איתן).
אורח ההלכה
 תן לה מרתה בכל נר מנרות המנורה נותנים חצי לוג שמן, שהוא מידה מספקת כדי שיהיה דולק מערב ועד בוקר, וכעין האמור כאן. (רמב"ם ספר עבודה הלכות תמידים פ"ג ד"א).
שחיטת תמיד ביום הכיפורים כשמגיעה העת לשחוט את התמיד של יום הכיפורים, מביאים אותו לכהן הגדול, והוא שוחט בו רוב שני סימנים ואחר היה כן אחר מסיים את מעשה השחיטה, והכהן הגדול מקבל את דמו וזורק במצותו, ואחר כך נכנס להקטיר קטורת ולהיטיב את הנרות. כמובא בן פן המשנה. (רמב"ם שם הלכות עבודת יידיה פ"ד ה"א).

עיונים

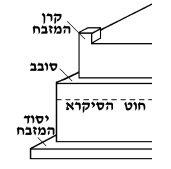
תן לה מרתה רשי פירש שנותן במנורה כדי המידה שתהא ראויה אף ללילת הארובים ביותר, שתוכל לבער מערב ועד בוקר, ויש לילת שבהם נשאר שמן והנרות מוסיפים לבער ביום. ותרי פירושו כי היו משנים את עובי הפתילה בלילות השונים, שבהן היו הפתילות דקות ובקוץ עבות, והיה השמן כלה בכל בוקר. וכן פירשו בירושלמי.
 רב פפא לא אמר כאביי ולאכראה הרי יש לרב פפא נימוק אחר שלא לומר כאביי, כי אביי מפרש את המשנה כ"תרי טעמי" (=שני טעמים) שהמילים "משיב את הנרות" אין להן מובן שוה. פפעם פירושן הטבת חמש נרות ופעם משמען הטבת שתי נרות. ולדעת אמוראים רבים מוטב לומר שיש שתי דעות שונות במשנה מאשר לומר שהמורה בה בשני מקרים שונים. אלא הקשיה היא לפי שיטת רב פפא עצמו, שבמסכת זבחים

מסורת הש"ס
א. יומא י"ב, מהא. ח"ב. סוטה ט"ז. זבחים ס"ב. פסיון פ"ז. ברייתא דמלאכת המשכן פ"ב.

גרסות
דכתיב ופעם בכתיב: והדר צפונית מערבית בכ"י: וצפונית מערבית כל פינות בכתיב ודומי: כל מונות.

מבט מלמעלה על המזבח, שבו נראה מקום המערכה, מקום הקרנות, הסובב סביב המזבח, והיסוד שהיה מקיף חלק ממנו.

אלא "טהרה" פירושו — אגופיה [על גופו של] המזבח ולא במקום שיש עליו אפר הקטורת, ועיקר משמעותו זו נלמדת ממה דכתיב [שואמר]: "וכעצם השמים לטהר" (שמות כד, י), הרי ש"טהרה" לשון נקיון הוא. וחזורים לבירור שיטת ר' שמעון איש המצפה: מאי שנא דיהיב [במה שונה, מה הטעם, שנותן] את המתנות כדרך העולה ברישא [בתחילה] והדר יהיב [ואחר כך נותן] את המתנות כדרך החטאת? נתיב ברישא [שיתן בתחילה] כעין חטאת, והדר נתיב [ואחר כך יתן] את של העולה! ומשיבים: כיון שקרבן התמיד עולה היא, לכן היא קדמה ברישא [בראש] ולאחר שיעשה כמעשה הראוי לעולה יתור ויעשה כמעשה הראוי לחטאת. ושואלים: ומאי שנא דיהיב [ובמה שונה, מה טעם, שנותן] מן הדרם בקרן מזרחית צפונית, ובקרן מערבית דרומית, ומדוע לא נתיב [יתן] תחילה בקרן דרומית מזרחית, והדר [ואחר כך] בקרן צפונית מערבית? אמרי [אומרים] ומסבירים: משום שנתנת דם העולה טעונה [צריכה שתהיה] בצד המזבח שיש לו יסוד, שכן נאמר: "על יסוד מזבח העולה", וקרן דרומית מזרחית הרי לא הוה ליה [היה לו] יסוד, לכן יש ליתן דווקא בקרן מזרחית צפונית שיש לה יסוד.

ומוסיפים לשאול: מאי שנא דיהיב ברישא [מה שונה, מה הטעם שהוה נותן תחילה] בקרן מזרחית צפונית והדר [ואחר כך] בקרן מערבית דרומית? נתיב ברישא [שיתן בתחילה] בקרן מערבית דרומית ואחר כך יתן בקרן מזרחית צפונית! ומשיבים: כיון שאמר מר [החכם]: כל פינות (פינות) שאתה פונה כשהברירה בידך לפנות לימין או לשמאל — לא יהו אלא דרך ימין, ובקרבות מסוימים (כשעומד בקרן דרומית) פנה למזרח. וכיון שהשוחט את העולה עומד בצפון המזבח הרי שברישא [בתחילה] כשניגש להוות ופונה לימין בההוא פגע [באותה קרן, זו המערבית דרומית, הוא פוגע] ועליה הוה תחילה. ועוד שואלים: זו ר' שמעון איש המצפה: וממאי [וממה] מדוע לומד אתה שבעולה הוא דקאמר רחמנא [שאמר] בה התורה עביד [עשה] בה כמעשה חטאת, ודילמא [ושמא] יש להבין את הכתוב כך: בחטאת ראש חודש הוא דקאמר רחמנא [שאמר] התורה עביד [עשה] בה כמעשה עולה!

אגופיה דמזבח, דכתיב "וכעצם השמים לטהר". מאי שנא דיהיב עולה ברישא והדר יהיב דחטאת? נתיב ברישא דחטאת, והדר נתיב דעולה! — כיון דעולה היא — היא קדמה ברישא. ומאי שנא דיהיב מזרחית צפונית ומערבית דרומית? נתיב דרומית מזרחית והדר צפונית מערבית! — אמרי: עולה טעונה יסוד, וקרן דרומית מזרחית לא הוה ליה יסוד. מאי שנא דיהיב ברישא מזרחית צפונית והדר דרומית? נתיב ברישא מערבית דרומית והדר מזרחית צפונית! — כיון דקאמר מר: * כל פינות שאתה פונה — לא יהו אלא דרך ימין למזרח — ברישא בההוא פגע. וממאי דבעולה הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה חטאת? ודילמא בחטאת הוא דקאמר רחמנא עביד בה מעשה עולה?

וגו', ואנן הוה גירסא נקט כלל דכתיב למוזבח, ולא שייך ליימר אלף דרך ימין, ומו לא. ברישא בההוא פגע — כשעלה בצבצו ופונה לימין — פוגע בקרן מזרחית דרומית מחילה, וסם ח' אפשר ליתן משום דלין לה יסוד, ומקיף ונח עד מזרחית לפנות וזמן, ואף על גב דמתן ד' אינו עולה כצבצו, דהא על הלפפה עומד והלגי צדו חוזק למחוק, דכתיב "וזרקו", דהא למטה מן המוט הוא נותן, אפילו הכי, כיון שצבצול שנימה צעלונה על קרן דרך לעלות בצבצו דרך הדרום ופונה למזרח — הכי נמי כלל הדמים, אף על פי שנותן למטה — מתחיל להקיף מדרך הדרום שהוא פניו של מזבח כפתח כניסת היתם, ומשם פונה לימין. דילמא בחטאת — דלאש חודש, אמר רחמנא עביד בה מעשה עולה.

תוספות

ואחת לשכת בית המוקד — פירש רבינו חננאל: דשני בית המוקד היו, ליטול מהם אש לצורך המזבח, שמצוה להביא מן ההדיוט, ששנים היו, שאם יכבה האחד — יביאו מן השני, ואף על גב דאכתי הווי מערכה לקיום האש, לקמן בסוף פרק "טרף בקלפי" (מהא, א) — שמא שלשתן היו צריכות לקיום האש, שאם יכבה האש משני בתי המוקד — יקחו מן המערכה העשויה לכך. וכפירושו משמע בפרק קמא דשבת (כא, ב) ומאחיזין האור במדורת בית המוקד, מאי טעמא "בכל מושבותיכם" אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר במדורת בית המוקד. משמע דלפי שהוא צורך המזבח יכול להבעיר בשבת. ורש"י פירש: לפי שהכתנים הולכים יחפים, דבעינן שלא יהא דבר חוצץ בינו לרצפה, כדאינא בפרק שני דזבחים (כד, א) היו שני בתי המוקד, ואש של מערכה לקיום האש. וצריך לומר לפירושו דהתירו להבעיר האש במדורת בית המוקד — אף על גב דלא הוה צורך מזבח, כיון דבעור הוא — לא קרינן ביה "בכל מושבותיכם".

אמר להם הממונה — הכא ולקמן בריש פרק שלשי (כח, א) אמר להם הממונה צאו וראו אם הגיע זמן שחיטה פירש רש"י: הסגן. וליתא, דבירושלמי חשיב חמשה דברים שהסגן משמש: אישי כהן גדול הגבה ימינו, לקמן בפרק "טרף בקלפי" (לט, א). הסגן בימינו וראש בית אב בשמאלו, בפרק

קיינים
לא היה לה יסוד — לדעת רש"י ורוב המפרשים לא היה יסוד ברובו של צד מזרח ולא ברוב צד דרום אלא אמה אחת סמוך לקרנות. אבל יש מן הגאונים שפירשו כי אף בצדדים אלה היה יסוד, ורק בקרן מזרחית דרומית בלבד לא היה יסוד. ולעצם הענין — לדעת רוב המפרשים משמע שבמקומות בלא יסוד לא היה חלק זה מן הנבח בולט לחוץ. אכן יש מי שסובר כי בכל צידי המזבח היה יסוד. אלא שבצד מערב דרומי לא היה יסוד זה חלול אלא רק בליטה מן הקיר, ואילו במקומות שאמרו שהיה בהם יסוד, הכוונה ליסוד חלול, שדרבו היה הדרם יורד ושפך אל מחוץ למקדש (פירוש קדמון).

פניו לימין בתלמוד הביאו כמה ראיות לכך, ובין השאר מצאנו בכמה מקומות במקרא (כגון במלכים פרק ז) שכאשר מתוארים דברים הנמצאים בעולם, מתחילים בפניה לצד ימין, ולצד מזרח.

אזרח ההלכה
עולה טעונה יסוד — את דם העולה נותן רק על קרנות המזבח שיש להן יסוד. (רמב"ם ספר עבודה הלכות מעשה הקרבנות פ"ה ה"ז).

לא סלקא דעתך דכתיב — למעלה "על עולת" תנן התם — נמסקת ממדי, ולא שייך למיקבציה במרחק דיומא אלא משום דמיירי לעיל בשנייה כהאי גוונא: מאן תנא סדר יומא — רבי שמעון איש המלפפה היא, לא שמעין ליה דאמר הכי אלא משום דשמעין ליה דלביא אסדר תמיד, מוקמי לסתמיה דלביא אמרד אליביה, ואין שיטה כזאת מנייה בגמרא, קבעה נמי לך גביה, דמוקמא נמי סהך שיטתא. הממונה — הוא הסגן, והביאו בו — לתמיד. מלשכת הטלאים — שהיו הטלאים שם מנוקדין, כדמנן (ערובין י"ג, ב): אין פוחמין משעת טלאים המנוקדין נגשכת הטלאים. והלא — כמו: והי היא נמקוס פלוני. במקצוע צפונית מערבית — על צד המוקד, שהיא תרקלין גדול וזו מסקיין זו מדורות גדולה להתמסח שם הכהנים, שהולכים יתפס על רצפת עוזה שהיא על שם, והיו נמקלעוטיה לשנות פתוחות כקטניות פתוחות לטרקלין, כדקמי לקמן: וארבע לשכות היו שם נצבעת התקועות, אחת לשכת הטלאים וכו'.

— לא סלקא דעתך, דכתיב "על עולת התמיד יעשה ונסכו". מאי קאמר ר' חמנא — מדי דחטאת שדי אעולה.

א תנן התם, אומר להם הממונה: צאו והביאו הטלאים היתה במקצוע צפונית מערבית, וארבע לשכות היו שם: אחת לשכת הטלאים, ואחת לשכת החותמות, ואחת לשכת בית המוקד, ואחת לשכת שעושיין בה לחם הפנים. ורמינהו: ארבע לשכות היו לבית המוקד פקטוניות הפתוחות לטרקלין, שתיים בקודש ושתיים בחול, וראשי פספסין מבדילין בין קודש לחול. ומה היו משמשות? מערבית דרומית — היא היתה לשכת טלי קרבן,

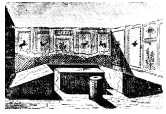
וזאי לקבל קרבן מסויים מן המקדש, ואחת — לשכת בית המוקד, ואחת — לשכת שעושיין בה לחם הפנים. ורמינהו [משליכין, מ"א, ס"ד] מסכת מידות שבה נאמר: ארבע לשכות היו פתוחות לבית המוקד, כקטוניות (חדרים קטנים פתוחים למחצה) הפתוחות לטרקלין; שתיים מן הלשכות הללו היו בקודש שנחשבו כחלק מתחום הקודש של העזרה, ושתיים בחול בתחום הר הבית, וראשי פספסין (מחיצות עץ קטנות) מבדילין בתוך בית המוקד בין מקום הקודש ובין מקום החול, כדי שידעו כיצד לנהוג בכל מקום. ולמה היו משמשות לשכות אלה? לשכת מערבית דרומית היא היתה לשכת טלי קרבן.

מסורת הש"ס
ב. תמיד לב.
ג. מידות פ"א מ"ו.

גרות
מלשכת בית הטלאים
בכתיב: מלשכת הטלאים.

לשון

קטניות
מה זו היא צורת הקטנת עברית מן המלה קטון שמקורה ביוונית kotōn (קויטון) ומשמעה: חדר מיטות. ובשימוש לשון חכמים גם כל חדר קטן.
טרקלין
מקור המלה ביוונית τριβλίον (טריבליון) שמשמעה היה בתחילה מיטות (ספות) להסב עליהן, אך מאוחר יותר קיבלה משמעות רחבה יותר: האולם המרכזי בבית, בו היו הספות הללו, ובו היו מקבלים אורחים וטועים. לעיתים קרובות היו חדרים המיטות פתוחים אל האולם המרכזי הזה.

טרקלין רומי

מספסין

נראה שמקור המלה הוא ביוונית σπασίον (פסיפוס), שמשמעותה היסודית: אבן קטנה, וקיבלה אף ביוונית משמעויות רבות אחרות. כאן יתכן שמדובר באבנים המסודרות ברצפה כמואיקה, או כסורג מעשה שבכה.

ההי"ם

לשכות בבית המוקד

סידור הלשכות בבית המוקד על פי הסדר שבמסכת תמיד.

תוספות

"יכה גדול" (סנהדרין י"א), והנני הסגן בסודרין דסוף מסכת תמיד (ג, ב), והסגן בימינו והעלהו בהייה פירקא נמי לא היה כהן גדול מתמנה עד שנעשה סגן, ולא קא חשיב להא בהדיהו. אלמא: ממונה לאו סגן הוא.

נתיב דרומית מזרחית — דומיא דחטאת, דכשעלה בכבש בא לו לקרן דרומית מזרחית תחלה. ולא הוה מצי לשנויי כיון דעולה נחטת בצפון, וקיבול דמה בצפון — יהיב מזרחית צפונית, דפגע ביה ברישא, שהוא סמוך לו יותר מלקרן מזרחית דרומית. חדא: דאדרבה, כיון דכל פונות דרך ימין — נמצא כי קאי בצפון ופניו למזרח ומקיף דרך ימין פגע בקרן דרומית מזרחית ברישא. ועוד: האמת משיב לו, לקרן דרומית מזרחית לא היה לו יסוד. נתיב ברישא מערבית דרומית — דכיון דבעיא מעשה חטאת, נהי דלא מצי למיתב דרומית מזרחית כחטאת — משום דעולה טעונה יסוד, מכל מקום נתיב ברישא מערבית דרומית שהיא קרן הסמוכה לכבש שהיה בדרום שהיה עולה בו לתת מתנות דחטאת, וקרובה לו טפי ממזרחית צפונית. כיון דאמר מר כל פונות כו', ואף על גב דאי שחיט על ירך המזבח צפונה פגע ברישא דרך ימין לקרן מערבית דרומית מקמי קרן מזרחית צפונית — סבירא ליה לרבי שמעון איש המצפה כמאן דאמר דכל חצי העזרה עד הפתח היא צפון, והיה שוחט להלן מן המזבח כנגד הפתח, וכי מקיף תו דרך ימין — פגע מיד בקרן מזרחית צפונית, שהיא קרובה לקרן מזרחית דרומית, שהיא קרן שנותנין בה תחלה מתנות חטאת, טפי מלקרן מערבית דרומית. וניחא נמי דנקט דרך ימין למזרח.

קייובים

לשכת החותמות בדרך כולל כשהיה אדם בא למקדש להקריב קרבן ולא היה לו קרבן מוכן בידו היה פונה לממונה המתאים במקדש ומשלם את מחירו של הקרבן שהיה נחוץ לו. תמורת הכסף היה מקבל "חותמות" — אישור המוכה אותו לקבל קרבן מממונה שני במקדש. החותמות = האישרות הללו היו מנוחים בלשכת החותמות. לשכת בית המוקד בלשכת בית המוקד הגדול היתה לשכת נוספת של "בית המוקד הקטן". אמצע בית המוקד היו מדורות גדולות בעזרת שיתחמו שם הכהנים בחודשי החורף. ואשר לבית המוקד הקטן שגם בו היתה אש, יש הסבורים כי אף שם היתה מזורה לחם את צנעי הכהנים (ש"י). או שהיתה שם אש שממנה היו מביאים כרי להדליק את המערכה במזבח החיצון (י"ח). ראשי פספסין יש שפירשו שפספסים אלה היו רצפות מיוחדות שבהן חוצץ בית